

Fjärde roten, tomt 56

Kvarteret Sparbanken

Femte roten 1637–57v

Första roten 1657h–70

Sydöstra hörnet av Drottninggatan och
Magasinsgatan 10 samt nordöstra hörnet
av Kyrkogatan 8 och Magasinsgatan 10

Anna Daniels R5

1637, 1639, 1641–42: 1 mtl

Husfolk 1637: 2

Daniel Eriksson R5 1638:4. Makarna ägde också 3.52: se denna gård.

Berent Lädertogare hos Anna Daniels R5 1640: 1 mtl

Sven Rolofsson hos Anna Daniels R5 1642: 2 mtl

Karin Eriks hos Anna Daniels R5 1643: 1 mtl

Daniel Ers dotter R5 1652: 1, 2

(Obs *Elsa Daniels: g. 1/ Petter Andersson lädertogare 2/ Gert Brandt d.ä.*) Se nedan.

Skr. Johan Rising 1669

Petter Andersson Lädertogare (måg till Daniel Eriksson och Anna)

1659–69, änkan 1670–81

M1676

Gustavi tomtöreslängder 1670–73,

änkan 1674–1681 1 tomt

Per Andersson Lädertogare vände sig i kämnärsrätten den 10.1.1666 mot *Olof Rasmusson* och hans son *Daniel Olofsson*. Med faderns samtycke hade Daniel för fyra år sedan på åtta år antagits i lära hos Petter Lädertogare, som hållit Daniel med nödortfiga kläder. Men Daniel varken maktade eller hade lust att uthärda sin tjänst så lång tid och hade därför rymt. Daniel hade enligt Petter större lust till dubblande än till sitt hantverk.

Vid samma rätt den 9.6.1668 behandlades en skrivelse från en Peder Andersson (som bör vara identisk med lädertogaren) och hans svåger *Erik Danielsson*. De antog *Sven Ambjörnsson* som fullmäktig angående den gård här i staden, som tillhört deras sal. föräldrar *Daniel Eriksson* (omtalad rote 5 1638) och *Anna Daniels* (i rote 5 1637–42). Gården beboddes av *Anders Carlsson*. Den 5.3.1678 begärde hustru *Anna Hermansdotter* och Petter Lädertogares änka värdering av avlidne Anders Carlssons lilla plats.

Petter Lädertogares efterleverska hustru *Elsa Danielsdotter* klagade den 7.1.1681 över att hon inte endast krävdes på tomtpenningar för avlidne Anders Carlssons halva tomt utan också krävts på kostnaderna för hans begravning. Hon begärde värdering av den halva tomten till sin och sta-

dens betalning. Eftersom tomterna emot Kungl. Maj:ts dessein inte kunde rivas så skulle fiskalen Hylthenius uppmana *änkefru Gripenklou*, som ägde den andra halvan, att antingen sälja den eller inlösa Anders Carlssons halva. Även ägaren av tomten öster härom, *Mårten Hammars* dotter *Anna Catharina*, tvistade med ägaren till den Gripenkloska gården om en halv tomt (jämför 3.52).

Kort därefter gifte Elsa Danielsdotter om sig. Det omtalades nämligen vid rätten den 2.10.1689, att *styckjunkaren Per Olofsson* för sju år sedan hade rest från Göteborg och kvarlämnat ett bord och ett skåp hos numera avlidna Elsa Danielsdotter, som därefter gift sig med

Gert Brandt Mässingslagare,

som övertagit kvarlåtenskapen.

Den 14.6.1687 resolverade rätten, att *Claes segelmakare, Mattis Henriksson* och *Måns Lädertogare* skulle värdera och besiktiga hus och gård tillhörande avlidna hustru Elsa Daniels och hennes efterlevande man mässingslagare mäster Gerdt Brandt.

Efter Elsa Danielsdotters död befann sig Gert Mässingslagare i ett synnerligen bekymmersamt ekonomiskt läge. Redan den 15.8.1687 lagbjöd *Gustaf v. Akern* på sina pupillers avlidne *Jürgen Schwartzkopfs* barns vägnar mässingslagarens gård samt en silverkanna. 27.2.1688 omtalas i rätten att *gördlarna Hans Faust, Johan Behne* och *Michell Diskler* var cautionister för en summa penningar, som Gert Brandt ej förmådde betala *rådman David Amia* och som var uppförd i sterbhuset efter hustrun. Gerdt Brandt begärde den 8 mars s.å. att få bli kvitt sina kreditorer, som "honom dagligen på halsen ligga". Magistraten tillsade honom att göra upp en stat över hur han skulle kunna förnöja dem. Fordringsägarna var många: Schwartzkopfs barn krävde 116 rdr 10 öre, begravningskostnaden 30 rdr skulle betalas till *Daniel Thilish*, 79 rdr skulle betalas till de ovan nämnda gördlarna etc. Gert Brandts sorgekläder 60 rdr prefererades. Första värderingen av huset slutade på 360 rdr, men *Albrecht von Akern* bjöd på Schwartzkopfs barns vägnar endast 270 rdr. Ytterligare ett par värderingar företogs därför. Den tredje av *Otto Jansson, Johan Eriksson buntmakare* och *Frans Ertman snickare* stannade den 23.3.1688 på 300 rdr. Magistraten bestämde den 2.4.1688, att Gert Brandt bl.a. för skorstenarnas bristfällighet omedelbart borde lämna huset till kreditorerna.

Gert Brandt, som avled 1700 (begr. 5.10 samma år), hade en son *Gert Brandt d.y.* (alltså med samma namn och yrke, död 1717, begr. 10.2. s.å.), gift med den oregerliga *Kerstin Börgesdotter Kolja* och bosatt 9.41 på övre Spannmålgatan under Väderkvarnsberget.

År 1696 omtalas i tomtöreslängden *skomakaren Johan Rad(e)wiss*, som ägare till en hel tomt här. Det meddelades vid rätten den 11.3.1692, att Johan Radewiss var skyldig *Johan Schiller* 6 d 24 öre smt i hushyra. Den 16.3.1698 anklagade *regementskvartermästare Oluf Norman* Johan Radewiss för att han icke gittat prester 13 par av de skor, som han kontrakterat att utföra för Baron och Översten Johan Fägerskölds regemente.

Den 14.2.1698 lät

bankovaktmästare Johan Råberg

första resan lagbjuda "hus och gård på Kyrkogatan emot Ekeskogen belägen i hörnet mitt emot sal. Olai Forselii hus vid överstelöjtnant Herr Henrik Belfrages bakgård och näst skepparen Mårten Hammars gård, som är å östra sidan". Gården hade han köpt av Johan Radewiss för 330 rdr kurant för lånade pengar. Vid pantsättningen anges läget till "Kyrkogatan mellan överstelöjtnant

Belfrages baktomt i norr och skepparen Mårten Hammar i öster”. 1706 bodde Råberg i gården tillsammans med ”knappmakaren Söffring”. Denne *knappmakare Söffring Hasshagen* omtalas också 4.59 (Tre Remmare). Han begravdes i Domkyrkan i juni 1723. I rätten behandlades den 27.2.1727 *badaren i Stockholm Johan Petter Werners* skrivelse med begäran att utfå sin hustrus arv efter sin far knappmakaren Söffring (Sewerin) Hasshagen. Enligt vad som framgick i Göteborgsrätten den 20.2.1725, då *murgesällen Petter Jansson Skata* och *madame Margareta Bilovia* var närvarande liksom *buntmakaren Mäster Hans Dijk* och *badaren Johan Petter Werner*, hade inventarium upprättats i Stockholm över knappmakarens kvarlåtenskap den 19.2.1723. Det omtalades 1727, att inventariehandlingarna skulle finnas bland *sal. rådmann Aurells* befintliga dokument men rådmannens änka tillät icke att dessa genomsöktes. Sonen *Sewerin Hasshagen* skulle enligt testamente få 4 000 d smt men hade avlidit inte långt efter bouppteckningen. Det förelåg en uppsats över vad änkan *Britta Larsdotter* hade lämnat styvdottern på sitt fädernearv.

Den 28.1.1709 sålde Johan Råberg gården för 800 d smt och en diskretion till

skomakaremästare Lars Håkansson Lund,

som den 1.2.1709 uppbjöd en tomt och gård belägen till Kyrkogatan emellan *sal. välborne övers-te Henrik Belfrages* hus å norra och skepparen Mårten Hammars arvingars gård å östra sidan. I fastebrevet, som utfärdades den 4 mars samma år anges längden av tomten till 57 och bredden till 31 fötter efter mätaresedels innehåll och Lars Håkansson säges ha köpt gården av *strandridaren Johan Råberg*.

Lars Håkansson, vilken bodde på Köpmangatan med sin hustru Ingeborg Andersdotter, meddelade inför sittande rätt, att han icke tänkt behålla denna fasta egendomen för sig själv utan inlöst den för sin käre måg

mäster Nils Nilsson Holm

och sin dotter. Nils Nilsson Holm fick burskap som skomakare 22.2.1709 men omtalas senare som vrakeriuppsyningsman, sillpackare eller endast som ”borgaren Nils Holm”.

Wilhelm Berg har i sina genealogier angett att Holms hustru Brita Larsdotter tidigare hade varit gift med knappmakaren Sören Hasshagen, vars änka enligt ovan givna biografi bar samma namn, men skärskådade man biografien finner man att Bergs antagande icke stämmer. Hasshagens änka Brita Larsdotter var en annan kvinna. Den 25.10 1721 pantsatte Nils Holm sin gård på Kyrkogatan emellan Johan Gercken och Jonas Dalin. Arealen anges av Wilhelm Berg vara 57 gånger 31. 1715 värderades huset till 600 d smt och tomt och lösöre till vardera 200 d smt. Hyresgäster var då *arklimästarna Jonas Broman* och *Johan Söderhamn*. 1717 arbetade Holm fortfarande som skomakare och hade *gesällerna Berendt Schlik* och *Anders Berg* samt *lärodrängarna Lars Larsson* och *Bryngel Nilsson* samt *pigan Gunilla Hansdotter*.

Nils Holm och hans hustru behöll gården åtminstone till 1723. Hans svärfader skomakaren Lars Håkansson Lund avled 1724 och Nils Holms barn ärvde då av mostern *Catharina Larsdotter Lund* hennes andel i hennes fädernegård 6.33 (kv. Köpmannen). Nils Holm utlöst den andra svägerskan *Lisken Larsdotter Lund*, varefter familjen flyttade dit. Om familjen Holms vidare öden skall blott detta anföras: av de sex barn, som nådde vuxen ålder avled en son *Lars* på 1730-talet som ostindiefarare. En annan son *Nicolaus* fick burskap som handelsman i Göteborg 8.9.1748. Efter ett fyrtioårigt äktenskap sökte Brita Larsdotter på grund av Nils Holms fylleri boskillnad 1751. Hon levde som änka ännu vid 82 års ålder 1772.

”Sillpackare Nils Holms hörnegård” såldes av en *Elin Hansdotter* till

Martin Weber

den 1.8.1729 för 1 029 d smt. Martin Weber står för gården i 1730 års tomtöreslängd tillsammans med hyresgästen *jaktlöjtnant Bromell*. Andra som i lönelängderna omtalas som boende hos Weber i början av 1730-talet är *kontorsskrivaren Meurman*, den fallite *köpmannen Carl P. Janck* och två fattiga änkor, *Rangela Jonsdotter* och *kantor Bons efterleverska*. Weber nödgades på grund av bristande betalning 1735 återlämna gården till uppsyningsman Nils Holm. Holms gård på Kyrkogatan värderades samma år. När Martin G. Weber avlider 55 år gammal (begr. utan prästerliga ceremonier som "exkommunicerad" i Christine förs. 22.10.1758) tituleras han hammmästare.

Sven Jernberg, sedermera hökare och brandvaktsskarl

pantade den 30.9.1737 för lån av 100 d smt till *kommissarie Samuel Schutz* hus och gård på Kyrkogatan mellan bildhuggare Herr Beckmans gård å östra och Herr Johan Gerckens gård å norra sidan. Han begärde i oktober 1736 burskap för att bli hökare. Han anförde då, att han hade tjänat i staden hos *Hieronymus Nissen* i 3½ år och hos *kommissarie Jöns Holst* i sex år, alltså tillsammans i 9½ år. Hans ansökan tillstyrktes av borgerskapets deputerade först 19.12.1738, varefter det efterlängta burskapet beviljades den 20.2.1739. 1741 bodde enligt lönelängden hos Sven Jernberg *gymnasiebokhållaren Johan Otto Scharp*, *näringslösa fru kamrerskan Scharp* och *arbetskarlen Caspar Pettersson*. I en avkortningslängd given i 1757 års lönelängd, (RA, rgk 1162) omtalas avsk. brandvaktsskarlen Sven Jernberg i åttonde roten, 66 år gammal och alldeles utan tillgång.

Borgaren Samuel (eg. Salomon) Hellström

var ägare 1745. Den 27.7.1747 ingav *borgaren Jacob Stigman* räkning till styrmannen Salomon Hellström, som den 17.8.1737 hade gift sig med Stigmans styvdotter och den 6.2.1738 rest till Ostindien med skeppet *Friederich Rex Swecia*. Hellström hade kommit igen den 13.7.1739. Under mellantiden hade Hellströms hustru och ett deras barn bott hos Stigman. Den 14.3.1741 reste Hellström åter till Ostindien, denna gång med skeppet *Callmar*. Även denna gång underhöll Stigman familjen med mat värme och husrum i 27 månader. Hellström återkom den 6.6.1743 och bodde sedan hos Stigman i fyra år. Efter denna redogörelse frågar man sig, hur länge Hellströms hann bo i hörngård 4.56.

Om Hellströms första resa intygade en *Herman Rudblad* i brev till magistraten den 24.10.1746, "att under den tiden jag for med Ostindiska skieppet *Fredrich* var ombord med oss en ifrån Giöteborg wid namn Johan Jacob Bår(e)kull, hwilken på hemresan blef död genom ett olyckeligt fall, och all dess qwarlåtenskap och kläder blef i wård tagit af en wår styrman Salomon Helgström (läs Hellström), som gossen alltid uppassade, warandes ock bekant det han hade en ostindisk kista, den bemälte styrman sammaledes hade under sitt uppseende" etc (EIIb:46). *Johan Jacob Bårekull* var styvson till *hökaren Daniel Floberg* (EIIb:50, 9.11.1748. Se också 10.3).

Enligt ett bland magistratens årshandlingar bevarat kontrakt skulle *målaremästare Laurentius Holm* för 70 d smt vid lämplig väderlek utvändigt stryka Samuel Hellströms hus på Kyrkogatan, "till en del gående ock på Magazins- eller Korsgatan – den andra delen av långväggen, brädeforingen, med röfärg, taksimsen och knutarne med grå färg, Porten och lämmarne med en tienlig och passande brun olljefärg." Salomon och hans hustru Eva Maria Hellström erkände den 16.7.1747, att Laurentius Holm hade överstrukit deras gård på Kyrkogatan i hörnet av Magazinsgatan med oljefärg och att de hade stor orsak att berömma honom för hans arbete.

Johan Thornton berättade i brev till magistraten 25.4.1748, att han tre år tidigare till styrmannen *Salomon Hellström* sålde ett sitt dåvarande hemman *Lastad* (Ljungby socken, Faurås härad). Vidare redovisades det samtidigt, att *Salomon Hellström* hade skuld till *Johan Minten* på 168 d smt.

Den 11.4.1748 pantsatte *Salomon Hellström* och hans hustru *Eva Maria* sin gård på *Kyrkogatan* till *Gustaf Andersson Råberg* för lån av 279 d smt och den 12 sept. s.å. till *Hans Bagge* för lån av 300 d smt (EIIb:50, okt 1748).

Jacob Stigman upprepade den 22.10.1748 sin fordran på styvsvärsonen *Salomon Hellström* för underhållet av hans familj under *Ostindienresorna* och preciserade den till 336 d smt.

Samma år den 7 november uppbjöds styrmannen *Salomon Hellströms* på *Kyrkogatan* ”i hörnet under ekeskogen” belägna hus och gård. Gården hade värderats till 1 200 d smt och skulle enligt beslut av RR den 24.10.1748 försäljas på offentlig auktion den 6.2.1749 till *Hellströms* borgenärsers betalning. Den inropades av murmästare *Johan Samuel Rancke* för 1 000 d smt. Denne behöll inte gården utan överlät den genast till

Stadsmusikanten Johan Christoffer Leiditz

Enligt lönelängden bodde *Leiditz* 1753 i gården tillsammans med *gesällerna Hans Hindrich Horn* och *Johan Weber* och *läregossen Anders Raphael Storm* samt två pigor *Elin Lindbom* och *Stina Bäckling*. 1759 hette hans *gesäll Johan Gronsky* och hans *lärogossar Johan Blombeck* och *Abraham Storm*. Den 27.11.1739 hade *Johan Christoffer Leiditz* erhållit fullmakt och instruktion att efterträda sin farbroder och blivande svärfader *Heinrich Petter Leiditz*, som avgick som stadsmusikant på grund av ålderdom. *Johan Christoffer Leiditz* hade i åtta år tjänat som *gesäll* och hans antagande tillstyrktes av stadens myndigheter, då *Johan Christopher Leiditz* hade vitsord om ”ett modest och skickeligt upförande”. Som stadsmusikant skulle han ha ensamrätt att betjäna stadens invånare vid bröllop och andra solenniteter. Redan i november 1744 klagade han över konkurrens av två borgare *Johan Lindquist* och *Olof Strömdahl* vilka som bönhasar uppträdde med andra och spelade både på bröllop och collationer för stadens invånare och på landet runt Göteborg. Ännu 1760 bodde *Johan Christoffer Leiditz* kvar i denna gård. Efter farbroderns död (bou 6.4.1756) hade han övertagit dennes källarrörelse men blott tillfälligt.

Bagare övertar gården

Före den 8.5.1764 hade gården (enl EIIb:134) övertagits av

bagaren Johan Sundgren.

Inteckning i dennes hus och gård på *Magasins- och Kyrkogatorna* begärdes då i en skrivelse till magistraten av *Jonas Ahlgren* som tillsammans med *Jonas Sundgrens* far *bagaremästare Anders Sundgren* hade gått i borgen för *Jonas Sundgrens* lån av tyska fattigbössan. En ny inteckning i gården begärdes den 14.9.1768 av *Johan Sundgrens* svåger *bagaren Johannes Jansson* för en summa av 2 000 d smt. *Johannes Sundgren* klagade inför magistraten den 7.6.1769 över att hans hus och gård av magistratens värderingsmän hade värderats till endast 3 800 d smt fast den bevisligen hade kostat honom 8 500 d smt. Med denna låga värdering skulle gården vid den kommande auktionen, som hölls för endast 650 d smt skuld eller utmätningssumma, råka i vanpris. En andra värdering 11.6.1769 gav ej högre värdeökning än 200 d smt, varför *Johannes Sundgren* begärde en tredje värdering av sitt hus och gård på *Magasins- och Kyrkogatorna*.

Den 27.8.1769 såldes gården på auktion för 2 800 d smt (EIIb:138, 18.11.1769). Påföljande år den 8.11 (EIIb:140) meddelade notarie *Gustaf Adolf Barckenbom* att han innehade skuldsedlar utställda av både Sundgren och Jansson.

Av en boskillnadsansökan på grund av äktenskapsosämja 4.1.1778 mellan bagaren Johannes Sundgren och hans hustru Maria Elisabeth Springman framgår, att Johannes Sundgren senare ägde en gård på Köpmangatan (6.49), som vid bouppteckningen efter Sundgrens förra hustru Catharina Åberg den 8.4.1775 värderades till 1 025 d smt. Maria Elisabeth Springman hade varit gift med bagaremästare Johannes Sundgren i 1¾ år och hade med honom en dotter *Anna Catharina Sundgren* 7 mån. gammal. I sitt tidigare äktenskap hade Johannes Sundgren dottern *Elisabeth*, 14 år, och sonen *Andreas* på 9 de året gamla. I konkurshandlingarna den 1.1.1781 efter avlidne *snickaren Joh. Hindr. von der Heide* omtalas att avlidne bagaren Joh. Sundgrens konkursmassa fordrade bristande köpeskilling för denna gård på Köpmangatan, som var ”gammal och mest nederrutten”, när den 5.5.1778 såldes till von der Heide för 1 302 d smt.

För att återgå till hörngården vid Kyrko- och Magasinsgatorna, så var det enligt tomtöreslängden 1775

bagaren Nils Berg,

som svarade för den. Han hade tidigare ägt en gård på Sillgatan, 7.70. värderad till 1.800 daler som han på grund av skuld till *handelsmannen Martin Holterman* den 9.7.1771 måste sälja till *slaktare Lars Norman* för 711 d smt.

Ägare 1785–80 var

bagaren Elieser Barthengren.

Han kallas handelsbetjänt, när han den 1.1.1782 gjorde konkurs. Då hade han i tre års tid skött sin moders svaga handelsrörelse ”som på intet sätt kunde förslå till livsbärgning”, eftersom han måste försörja modern, mostern och systemen. Han hade själv varit besvärad av svåra och långsamma sjukdomar.

Gården blir skulptören Johan Petter Molins födelsegård

”Brandförsäkringsvärdering av

bagare Anders Molins

i hörnet av Magasins- och Kyrkogatorna belägna gård 4.56 företogs den 2.2.1804 och löd som följer:

Själva tomten håller i längden 30 alnar vid Kyrkogatan och i bredden 17 alnar vid Magasinsgatan, 96 alnar från Västra hamnekanalen.

2ne stegar, 2ne Brandhakar, 2ne handsprutor, 2ne ämbar av segelduk och 2ne svabbar.

Åbyggnaden

Ett trähus av furutimmer uppfört för omkring 90 år sedan (alltså c.a 1714).av tvenne våningar, 30 alnar långt, 17 alnar brett och 8 1/2 aln högt, täckt med tegeltak, står på 1/2 aln hög stenfot med trädtrappor. Byggningen i godt stånd.

Stenfoten värd 76 rdr

Byggningens undra våning består af ett rum, en bagarestuga, 1 kök och 1 portgång

Öfra våningen har 5 rum och 1 siktkammare. Trapporna huset igenom af plankor. Hela stommen i det stånd den nu står värderas med brädbeklädning och röd oljefärgsmålning till rdr banco 833.16

Yttertaket med dess tillbehör 366.36

Bjelkelagen 43

11 golv och 2 svalgångar à 7 rdr 91

13 tak à 3 39

14 1/2 fenster i glas i kitt med foder

1 och 21 tum höga. 1 o. 17 t. bred à

5 rdr 72.24

6 par utan luckor à 1.24 9

1 par portar 8

1 par halvdörrar, 1 fyrfyllningsdörr 5

3 halvfranska dörrar à 6.32 20

10 st släta à 2 rdr 20

74 alnar fotpanel à 3 rdr 12.16

2 porcel-kakelugnar à 12 24

1 pottkakelugn 6

1 kammarspis 8.16

Tapeter i 4 rum à 3 rdr rummet 12

1 bageribakugn med spis 14.6

1 mindre bakugn med spis 6.8

1 inmurad kopparpanna av 48 kannors

rymd, väger 1 1/2 pund 10

3 skorstenar 6.8

Hela byggningen i det stånd det nu är 1948.12

N:o 2 En bod av korsvirke med väggar av bräder

under tegeltak, 9 alnar lång, 4 alnar bred och 6 alnar hög inredd till stall och nödiga uthus 100

Sammanlagt 2.048.12 rdr”

1807 svarade bagaren Anders Molin för gården men den uppbjöds tillsammans med 4.55 den 27 april detta år av *Emanuel Norling* m fl. Men i kommentarerna till den nya upplagan av Fredberg (II:255), uppges, att *skulptören Johan Petter Molin* (1814–1853) föddes i detta hus. Han var son till bagaren Anders Molin och hans hustru Johanna Britta Boustedt.

En bild av ”den Molinska fädernegården” finns i Fredberg 2:257.